

811.1.135.1(075)
849

NICULESCU

Sergiu Șerban

Limba română

O GRAMATICĂ A GREȘELILOR

Fonetică ●

Lexic ●

Morfosintaxă ●

ÎNDREPTAR
pentru evitarea confuziilor

Despre carte

Lucrarea – într-un fel o antologie a principalelor zone de dificultate, susținută printr-un mare număr de texte aparținând celor mai diverși scriitori români – trebuie parcursă cu atenție, niciodată în fugă și, de preferință, având creionul în mână. Cei care vor proceda așa vor avea, fără îndoială, satisfacția de a constata o creștere a nivelului lor de cunoștințe în câteva zone foarte vulnerabile ale studiului limbii române în școală.

Despre autor

Sergiu Șerban a fost un profesor cu o vastă experiență didactică și redactor-șef al revistei *Convorbiri didactice*. Între anii 1993 și 2003 a publicat peste 15 lucrări în domeniul studiului limbii române în școală: teste pentru studiul la clasă, teste pentru examenul de capacitate, tratarea unor elemente de sintaxă a propoziției și a frazei, a unor elemente de teoria literaturii și stilistică, de comunicare, de compoziție. A fost un autor apreciat de manuale alternative și de auxiliare școlare pentru gimnaziu.

Sergiu Șerban

LIMBA ROMÂNĂ

O gramatică a greșelilor

îndreptar pentru evitarea confuziilor

FONETICĂ • LEXIC • MORFOSINTAXĂ

NICULESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ȘERBAN, SERGIU

Limba română: o gramatică a greșelilor: îndreptar pentru evitarea confuziilor –
fonetică, lexic, morfosintaxă / Sergiu Șerban. – București: Editura NICULESCU, 2007
ISBN 978-973-568-815-8

811.135.1'34

© Editura NICULESCU, 2007

Adresa: Bd. Regiei 6D

060204 – București, România

Tel: (+40)21-312.97.82

(+40)21-312.97.84

Tel/Fax: (+40)21-312.97.83

Call Center: (+40)21-314.88.55

E-mail: club@niculescu.ro

Internet: www.niculescu.ro

Ilustrația copertei: *Carmen Lucaci*

Tipărit în România

ISBN 978-973-568-815-8

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare și accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU. Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală față de legile naționale și internaționale privind proprietatea intelectuală.

Cuvânt înainte

Din numărul foarte mare de situații care pot genera erori în studiul limbii române în școală, O GRAMATICĂ A GREȘELILOR selectează 50. Ele nu epuizează, desigur, toate situațiile posibile, dar o lungă și bogată experiență didactică ni le indică a fi printre cele mai frecvent întâlnite în învățământul gimnazial și nu numai. Sperăm ca parcurgerea atentă a acestui volum să conducă cititorul spre asimilarea logică și rațională a faptului gramatical și să-l ajute să traverseze, fără greșeli, zonele mai dificile.

Deși fonetica și lexicul sunt domenii exterioare gramaticii, O GRAMATICĂ A GREȘELILOR abordează și chestiuni legate de aceste domenii (6 pentru fonetică, 8 pentru lexic), constatându-se că, de foarte multe ori, ele sunt prost asimilate în învățământul preuniversitar. Cititorul va fi, fără îndoială, sprijinit în demersul său de cele peste 900 de texte, selectate din opera unor scriitori români, și de structurarea capitolelor.

Fiecare dintre cele 50 de capitole câte cuprinde O GRAMATICĂ A GREȘELILOR este structurat în șapte secvențe.

1. **În ce constă greșeala** – în care cititorul este avizat de pericolul unor erori posibile în studiul foneticii, lexicului, morfologiei și sintaxei.

2. **Cauza care produce greșeala** – conștientizarea cauzelor care produc diversele erori poate constitui, în mare măsură, un prim pas în încercarea de a le evita.

3. **Exemple** – care cuprinde un număr foarte mare de texte selectate din opera unor scriitori români clasici și contemporani, care pot deveni cu ușurință sursa unor interpretări eronate. Cititorul trebuie să încerce întâi să rezolve singur exercițiile propuse și abia după aceea să parcurgă capitolul următor care îi oferă explicații.

4. **Interpretarea corectă** – rezolvarea optimă a problemelor cu care a fost invitat să se confrunte în capitoul precedent.

5. **Argumente pentru o interpretare corectă** – care oferă motivațiile științifice ale interpretărilor corecte. Se pun aici la îndemâna cititorului mijloacele de disociere între diferitele aspecte ale domeniilor abordate, tehnici de analiză (fonetică, lexicală, morfosintactică) și se sugerează modalități de evitare a greșelilor curente.

6. **Exerciții** – care solicită aplicarea pe alte texte a cunoștințelor dobândite, realizând astfel consolidarea lor.

7. **Soluții corecte** – prin care se oferă cititorului posibilitatea autocontrolului.

O GRAMATICĂ A GREȘELILOR poate deveni un sprijin în primul rând pentru elevi în activitatea școlară curentă, abordând probleme cuprinse în Curriculum-ul fiecărei clase a ciclului gimnazial și liceal (profilul uman), dar și în pregătirea examenelor și a altor confruntări școlare (olimpiade etc.). Lucrarea poate fi însă tot atât de utilă și profesorilor, care pot găsi în ea numeroase exemple pe care să le folosească atât în predare, cât și în evaluare.

Evident, O GRAMATICĂ A GREȘELILOR – într-un fel o antologie a principalelor zone de dificultate, susținută printr-un mare număr de texte aparținând celor mai diverși scriitori români – trebuie parcursă cu **atenție, nicideată în fugă** și, de preferință, având **creionul în mână**. Cei care vor proceda așa vor avea, fără îndoială, satisfacția de a constata o creștere a nivelului lor de cunoștințe în câteva zone foarte vulnerabile ale studiului limbii române în școală.

Tuturor, nădăjduind să le fim de real folos, le dorim succes.

Autorul

Fonetica

Correspondența și lipsa de corespondență între sunet și literă

În ce constă greșeala

* Nu se face deosebirea între sunet și literă (grafem), considerându-se greșit că cei doi termeni numesc aceeași realitate fonetică.

* Se ignoră faptul că un sunet poate fi notat prin litere diferite ori că sunete diferite pot fi notate prin aceeași literă.

* Se greșește în special în stabilirea corespondenței sau a lipsei de corespondență între sunet și literă în cazul grupurilor de litere: *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi*.

Cauza care produce greșeala

* Definirea incompletă ori chiar inexactă a acestor noțiuni în clasele gimnaziale.

* Numărul foarte mic de exerciții pe care îl propun manualele școlare pentru consolidarea acestor noțiuni și, în general, a problemelor de fonetică.

Cuprins

Cuvânt înainte	5
Fonetica	7
Correspondența și lipsa de corespondență între sunet și literă	7
Vocale. Semivocale. Consoane	11
Valorile lui „i”. Vocală. Semivocală. Literă ajutătoare. Literă-zero	15
Litere și sunete în grupurile ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi	18
Diftongi. Triftongi. Hiat	22
Despărțirea cuvintelor la capăt de rând	26
I Criterii fonetice. Reguli	27
II Criterii fonetice. Excepții	30
III Criterii lexico-morfologice	32
Lexicul	35
Arhaisme. Fonetice. Lexicale. Semantice. Morfologice. Sintactice	35
Regionalisme. Fonetice. Lexicale. Gramaticale	39
Derivarea. Progresivă. Parasintetică. Regresivă	42
Prefixe neologice. Prefixoide (pseudoprefixe)	47
Conversiunea. Substantivizarea părților de vorbire	50
Omonime. Omofone. Omografe	53
Omonimie și polisemantism	57
Paronimele. Atracția paronimică. Etimologia populară	61
Morfologia	65
Pronume personal. Pronume reflexiv	65
Pronume personal. Adjectiv pronominal posesiv	68
Pronume personale fără funcție sintactică	72
Pronume. Adjectiv pronominal	76
Adverb. Substantiv	79
Verb predicativ. Verb nepredicativ	82
Valorile verbului „a fi”	85
Verb predicativ. Verb auxiliar sintactic (copulativ)	88

Auxiliar morfologic. Auxiliar sintactic (copulativ)	91
Diateza activă. Diateza pasivă	94
Adverbe nepredicative. Adverbe predicative	97
Folosirea corectă a prepozițiilor	101
Cazul cuvântului însoțit de prepoziție	104
„Până“. Prepoziție. Conjuncție. Locuțiune conjuncțională	108
Locuțiunile	111
Locuțiuni adverbiale. Locuțiuni prepoziționale	116
Locuțiuni prepoziționale. Locuțiuni conjuncționale	120
Omonimii gramaticale	124
Cuvântul „o“	124
Cuvântul „a“	127
Cuvântul „i“	131
Cuvântul „ce“	135
Cuvântul „de“	137
Sintaxa	141
Partea de propoziție. Simplă. Dezvoltată. Multiplă	141
Situția sintactică a cuvintelor în cazul vocativ	146
A fi = verb predicativ	149
Cazul numelui predicativ	151
Topica numelui predicativ	154
Funcțiile sintactice ale pronumelui relativ	157
Conective cu și fără funcție sintactică	162
Situția sintactică a interjecțiilor	166
Subiect subînțeles. Subiect inclus	170
Absența predicatului sau a unor părți ale sale	174
Cazul cuvântului cu funcție sintactică de atribut	178
Cazurile complementelor circumstanțiale	184
Subordonata subiectivă. Subordonata predicativă	189
Circumstanțiala de cauză. Circumstanțiala de scop	193
Bibliografie	197